

6

I N F O R M A C E O C H A R T Ě 7 7

ročník osmý /1985/ - č.2

od 11. ledna 1985 do 10. února 1985

	str.
Dokument Charty 77 č.3/85 /Mezinárodnímu výboru na podporu Charty 77/	1
Sdělení VONS č.417 /Policejní zásah proti semináři L.Hejdánka/	1
č.418 /Delší trest Walteru Kaniovi/	1
č.419 /Odsouzení D.Kucha a J.Vandy/	2
č.420 /Zásah proti nezávislým historikům/	3
č.421 /J.Gruntorádovi hrozí další odsouzení/	3
Dopis francouzského mírového hnutí CODENE k amsterodamské iniciativě	4
Další příspěvek ke zdravotnickému dokumentu	4
Jaroslav Šabata: Dodatečná poznámka k diskusi o dokumentu Charty 77 "Právo na dějiny"	8
V samizdatu nově vyšlo...	10
Krátké zprávy	11
Václav Benda: Rok jedna po Orwellovi /fejeton/	11

Informace o Chartě 77 vydává nezávislá redakční skupina signatářů Charty 77

Anna Šabatová, Praha 2, Anglická 8

Dokument Charty 77 č. 3/85

Mezinárodnímu výboru na podporu Charty 77

Vážení přátelé,

s potěšením jsme se dověděli, že Mezinárodní výbor na podporu Charty 77 udělil letošní, už šestou, cenu Jana Palacha filozofickému semináři, který probíhá v Praze pod vedením filozofa Ladislava Hejčánka, bývalého mluvčího Charty 77. Tato mimořádně významná činnost umožňuje kontinuitu svobodné výměny názorů a informací o současném stavu a vývoji světového myšlení. Účastníci seminář navštěvují, i když vědí, že za tento přirozený zájem o vědění mohou být různým způsobem pronásledováni. Mohli se na tom přesvědčit i někteří z více než čtyřiceti zahraničních profesorů, kteří tu přednášeli. Přesto přijíždějí další a seminář pokračuje ve své vzdělávací činnosti, tolik potřebné při současném nedostatku podstatnějších informací o vývoji myšlení za našimi hranicemi.

Vážíme si podpory, kterou poskytnete nezávislé činnosti, ať už s Chartou 77 souznívá či ne. Charta tuto pluralitu vítá jako předpoklad obnovení normálního života společnosti a ve vzájemné mezinárodní solidaritě vidí jednu z podmínek sblížení rozdělených národů. Chceme se proto připojit k poděkování za toto vaše rozhodnutí.

19. ledna 1985

Jiří Dienstbier
mluvčí Charty 77

Eva Kantárková
mluvčí Charty 77

Petruška Šustrová
mluvčí Charty 77

x x x

Sdělení VONS č. 417 /Policejní zásah proti semináři Ladislava Hejčánka/

Dne 29.1.1985 ve 20 hodin zmařila Státní bezpečnost přednášku Ladislava Hejčánka, která se konala jako součást přednáškového cyklu o kosmologii v jeho bytě ve Slovenské ulici 11 v Praze 2.

Příslušníci SNB porušili domovní a osobní svobodu tím, že neoprávněně vstoupili do bytu, vyvedli přednášejícího a 14 jeho posluchačů do přistaveného policejního vozu a zavezli je na oddělení VB na náměstí Míru. Po výsledcích byli všichni téže noci propuštěni.

Máme za to, že tento zásah Státní bezpečnosti proti nezávislé přednáškové činnosti je projevem její nelibosti nad ceňou Jana Palacha, kterou 17.1.1985 udělil pařížský Výbor na podporu Charty 77 Ladislavu Hejčánkovi za dlouholeté vedení filozofického semináře.

30.1.1985

Výbor na obranu nespravedlivě stáhaných
Československá liga pro lidská práva
člen Mezinárodní federace pro lidská práva

x x x

Sdělení VONS č. 418 /Delší trest Walteru Kaniovi/

Dodatečně oznamujeme, že okresní soud v Karlových Varech v senátě složeném z předsedy JUDr. Josefa Kulhavého a soudců z lidu Václava Nováka a Františka Kamaráda odsoudil dne 17.2.1983 signatáře Charty 77 Waltera Kania, nar. 1940, pro jednání, které kvalifikoval jednak jako pokus trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí podle §§ 8 k 171/1e tr.z., jednak jako pokus trestného činu poškozování zájmů republiky v cizině podle §§ 8 k 112 tr.z., a to k trestu odnětí svobody v trvání 15 měsíců.

Tento trest krajský soud v Plzni v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Ungrové a soudců JUDr. Hany Pečové a JUDr. Václava Staška při odvolacím řízení dne 16.5.83 zvýšil na dva roky odnětí svobody ve III.NVS. Tohoto údajně trestného jednání se měl Walter Kania dopustit tím, že z NVÚ Ostrov nad Ohří, kde vykonával jiný trest odnětí svobody, napsal a pokusil se odeslat několik dopisů svým příbuzným - sestře Marii Jonášové do Moravan u Brna, strýci Walteru Kaniovi v Kühnsdorfu v Korutanech, sestřenicí Christině Parisiové do Trevisa v Itálii, sestřenicí Alici

Karstové do Vídně a tetě Trudě Pawlettové do Mnichova. V dopisech psal o poměrech, v nichž se ve vězení nachází, a žádal o pomoc, o zaslání léků apod.

W.Kania žil v 70 letech několik let v NSR, je německé národnosti a v NSR získal údajně občanství. Proto se u soudu hájil tím, že jako občan NSR se nemohl trestného činu podle § 112 tr.z. dopustit./Z textace zákonného ustanovení plyne, že tohoto trestného činu se může dopustit jen čs. občan nebo obyvatel republiky bez státní příslušnosti./ Čs. úřady však zastávají stanovisko, že W.Kania je čs. občan, a proto je pro trestné účely jeho údajné občanství NSR irelevantní.

Walter Kania je nepřetržitě vězněn od 13.6.1977, kdy obyl obviněna později odsouzen pro tr.čin rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví, přičemž tvrdí, že se tohoto trestného činu nedopustil. Trest za údajné rozkrádání si již vlani odpykal. Nyní odpykává dvouletý trest za přípravu trestného činu poškozování zájmů republiky v cizině, k němuž ho v roce 1981 odsoudil, spolu s Jaroslavem Dvořákem, okresní soud v Šumperku za pokus odeslat dopisy z NVÚ MS Mírov, kde byl tehdy vězněn. /Viz naše sdělení č.242 z 2.4.1981./ Dále bude odpykávat uvedený trest od okresního soudu v Karlových Varech, takže konec jeho věznění při národním průběhu připadá na 15.7.1988; pokud pak nezplatí peněžitý trest ve výši 4.500 Kčs, k němuž byl odsouzen městským soudem v Brně, byl by propuštěn o čtyři a půl měsíce později, dne 30.11.1988.

W.Kania podal návrh na povolení obnovy řízení ve věci údajného rozkrádání, který okresní soud Brno-venkov dne 18.5.1982 zamítl. Proti tomu W.Kania podal stížnost, o níž měl rozhodnout krajský soud v Brně. Jeho rozhodnutí však W.Kania do listopadu 1984 neobdržel. Za necelé 4 roky strávené v NVÚ Ostrov n.Ohří byl držen více než 500 dní v oddělení kázných trestů. V roce 1980 prodělal dva infarkty myokardu,

Dne 20.10.1982 okresní soud v Karlových Varech za předsednictví JUDr. Petra Sokola nařídil, aby W.Kania strávil i zbytek současně odpykávaného trestu ve III.NVS. Od prosince 1983 je vězněn v NVÚ Valdice. Předepsané léky Nitro-mak a vitamin E forte nedostává a jsou nahrazovány méně účinnými léky. Na doporučení lékaře mu byla přidělena k lehčí práce. Jeho adresa: W.Kania, PS 1/23, 507 11 Vladčate u Jičína.

Jsme přesvědčeni, že se W.Kania pokusil o odeslání dopisů nedopustil trestného činu. Mezinárodní pakt o občanských a politických právech v čl. 19 jasně stanoví, že každý má právo šířit informace a myšlenky všeho druhu bez ohledu na hranice.

1.2.1985

Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných
Československá liga pro lidská práva
člen Mezinárodní federace pro lidská práva

x x x

Sdělení VONS č. 419 /Odsouzení Dalibora Kucha a Jiřího Vandy/

Okresní prokurátor JUDr. Vladimír Vavera obžaloval Dalibora Kucha, nar. 7.12.1963, dělníka, bytem Týn n.Vlt.-Kološěje, a Jiřího Vandu, dělníka, nar. 27.9.1959, bytem Týn n.Vlt., Hasova 75, "prot ože od poloviny r.1983 do konce měsíce března 1984 v Týně nadVlt. v restauraci Pavláčka vždy nejméně před pěti osobami hrubými slovními výroky slovně uráželi členy KSČ - tedy veřejně a pohoršlivým způsobem hanobili skupinu obyvatelů republiky proto, že jsou stoupenci socialistického a státního zřízení, tím spáchali trestný čin hanobení národa, rasy a přesvědčení podle § 198/b tr.z. Svědci dále uvedli, že slyšeli písničku, kde se mluví o fyzické likvidaci čáňů KSČ. Společenská nebezpečnost jednání obžalovaných je dána zájmem společnosti na ochraně před osobami, které hrubě narušují zásady občanského soužití, na nichž je budována socialistická společnost".

Jiří Vanda je hodnocen jako dobrý pracovník, v místě jeho bydliště nebylo zjištěno záporných poznatků, byl jedenkrát trestán v r.1978 pro majetkový přečin. Dalibor Kuch je zaměstnavatelem hodnocen jako podprůměrný pracovník, v místě bydliště nebyly zjištěny záporné poznatky. Bosud nebyl trestán. Oba jmenovaní jsou trestně stíháni na svobodě.

Senát okresního soudu v Č.Budějovicích za předsednictví JUDr. Vladimíra

Veselého při hlavním líčení dne 14.1.1985 uznal oba obžalované vinnými ve smyslu obžaloby a odsoudil každého z nich k pětíměsíčnímu nepodmíněnému trestu odnětí svobody v I-NVS, ačkoli se obžaloba opírá pouze o všeobecné výpovědi svědků, kteří neuvedli žádná konkrétní fakta ani co do osob, vůči nimž měly výroky směřovat, ani co do výroků, které měli obžalovaní pronést. Rozsudek dodus nenabyl právní moci.

1.2.1985

Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných
Československá liga pro lidská práva
člen Mezinárodní federace pro lidská práva

x x x

Sdělení VONS č. 420 /Zásah proti nezávislým historikům/

Dne 18.ledna 1985 navštívilo bez ohlášení pracoviště dr.Bohumila Černého v archivu Státní spočítelny na Václavském nám. v Praze spolu s ředitelem spočítelny pět příslušníků StB a provedlo prohlídku místností archivu. Akei prováděli s odůvodněním, že hledají letáky, které měly být údajně vydány při příležitosti udělení Palachovy ceny dr.Ladislavu Hejždánkovi. Žádné letáky pochopitelně nalezeny nebyly, příslušníci StB však zabavili dva tituly Historického sborníku, od každého titulu deset exemplářů, který soustřeďuje práce čs.historiků, jimž není povoleno oficiálně publikovat.

Po provedení prohlídky odvezli příslušníci StB z místa akce dr.Bohumila Černého a dr.Milana Otáhala, který byl v archivu právě navštívit svého přítele B.Černého. Výclachy trvaly čtyři /v případě Bohumila Černého/ a pět hodin /u Milana Otáhala/. Bohumil Černý byl vyslýchán výhradně na Historický sborník, otázky, kladené Milanu Otáhalovi, se týkaly jenom letáků.

Také tato policejní akce, podobně jako nedávno zákrok proti semináři Ladislava Hejždánka, má zastrašit nezávislé vědecké pracovníky a přimět je, aby se vzdali svobodné tvářící činnosti.

6.2.1985

Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných
Československá liga pro lidská práva
člen Mezinárodní federace pro lidská práva

x x x

Sdělení VONS č. 421 /J.Gruntorádovi hrozí další odsouzení/

Předseda senátu okresního soudu v Liberci Milan Česal poslal dne 31.1.1985 Jiřímu Gruntorádovi oznámení, že prokurátor Petr Rydvan podal o tohoto soudu dne 23.1.1985 odvolání proti rozsudku, jímž okresní soud v Liberci zprástil dne 7.1.1985 Jiřího Gruntoráda obžaloby z trestného činu křivého obvinění /viz naše sdělení č.415/. O odvolání prokurátora bude rozhodovat ve veřejném zasedání krajský soud v Ústí n.Labem /pravděpodobně jeho senát se sídlem v Liberci/, jemuž soudce Česal postoupil spis. Prokurátor Rydvan se odvolal v této trestní věci již jednou, a to po hlavním líčení v červnu 1984, kdy se domáhal vyššího trestu než 14 měsíců, které původně vyměřil okresní soud. Jak známo /viz naše sdělení č.400 a dřívější/, kbajský soud tehdy rozsudek zrušil a věc okresnímu soudu vrátil. U hlavného líčení dne 7.1.t.r. navrhoval prokurátor Rydvan pro Jiřího Gruntoráda trest v horní polovině zákonné sazby, t.j. v rozpětí od 18 měsíců do tří let odnětí svobody.

6.2.1985

Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných
Československá liga pro lidská práva
člen Mezinárodní federace pro lidská práva

x x x

/Pozn.redace: Jména a adresy členů Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných byly zveřejněny spolu s dalšími údaji o VONS a jeho práci ve sdělení č.400 - viz Info o CH 77, listopad 1984./

x x x

Příští konvent evropského mírového hnutí - po Bruselu, Berlíně a Perugii - se bude konat v Amsterdamu. Na berlínském konventu se s poměrným úspěchem podařilo potvrdit nezávislost hnutí. Zástupci oficiálních mírových hnutí z Východu do Berlíně ještě nepřijeli, ale Perugia se již zúčastnila, díky dohodě členů koordinačního výboru konventu. Někteří si přáli, aby se dala přednost spolupráci s nezávislými z Východu, jiní chtěli, podle vyjádření Mient-Jana Fabera, "spolupráci s nezávislými a dialog s oficiálními", a konečně další doporučovali přidržet se oficiálního rámce détente.

V Perugii měly velkou odezvu myšlenky příznivé nezávislým iniciativám z Východu; je paradoxní, že právě díky přítomnosti oficiální sovětské delegace. Během konventu byla při četných příležitostech, včetně vystoupení jedné exulantky z Východního Německa na závěrečném jednání, vyjádřena solidarita s představiteli nezávislých, kteří nebyli přítomni.

Nastal čas, abychom po období dialogu minulých let, přešli k aktivní spolupráci mezi nezávislými hnutími a jednotlivci na Východě a Západě.

Amsterodamský konvent je příležitostí uskutečnit tuto myšlenku. Proto vyzýváme své přátele v Československu, aby poskytli příspěvky, které budou na tomto konventu předneseny. Rozsah témat je tak široký, jak to odpovídá mnohosti problémů společnosti:

- Zvláště máme na mysli možné analýzy Jalty, čtyřicet let po podepsání dohod, o současné situaci v Evropě a perspektivách jejího vývoje. To je také ústřední téma semináře, který se bude konat 8.-10. února v Berlíně. Naznačená témata mohou sloužit jako podklad k úvahám.

- V souvislosti s mírovou problematikou se také zajímáme o ekologické problémy, s nimiž se ve své zemi střetáváte, ať už jde o kyselé deště, znečištění Dunaje nebo bezpečnost pracovníků uranového průmyslu. O těchto otázkách evropského významu je třeba co nejdříve zahájit mezinárodní dialog.

- V kulturní oblasti nás zajímá možnost svobodné tvorby. Ať už jde o divadlo, hudbu či literaturu, rádi bychom naši veřejnost představili nezávislou tvorbou umělců i občanů, kteří se staví proti militarizaci našich zemí.

- A konečně: ve vaší zemi usilují křesťané /katolíci a protestanti/ o spravedlivější společnost, uznávající základní občanská práva. Píší texty specificky křesťanské anebo se připojují k pluralistické práci Charty 77. Ptáme se proto, zda by nemohli vytvořit ekumenický příspěvek na téma "českoslovenští křesťané a mír". Ve Francii byla právě zveřejněna výzva k diskusi o otázkách obrany /viz příložený text/. Do června 1985 bychom měli na obou stranách uvažovat o možnostech společné práce.

To ostatně platí o všech návrzích, které vám předkládáme. Uváděná témata nejsou závazná a pochopitelně vítáme všechny otázky, pokud jsou nějak spojeny s problematikou míru /vojenská výchova ve školách, vztahy Sever-Jih atd./.

Očekáváme vaše příspěvky a posíláme vám srdečné pozdravy

Komise "Východ" hnutí CODENE
Jacques Berthelet
Nicolas Marie

V příloze: - úvodní text k semináři o Jaltě
- úvodní text "sítě pro dialog Východ-Západ", který seminář organizuje
- výzva francouzských křesťanů k celospolečenské diskusi o otázkách obrany

x x x

Zveřejňujeme další příspěvek k zdravotnickému dokumentu Charty 77 č.14/84, jehož autorkou je lékařka, která si nepřeje být jmenována.

Milí mluvčí,

píšu vám k dokumentu 14/84, který je věnován zdravotnictví. Tento dokument obsahuje mnoho důležitých faktů a cenných myšlenek, je za ním velký kus poctivé práce a angažovaného myšlení. Všechno toto úsilí uznávám a nechci je snižovat. Myslím ale, že v pojetí dokumentu jsou některé zásadní nedostatky, jež plynou z omezeného, jednostranného pohledu jeho tvůrců. Na tyto nedostatky chci poukázat.

1. Celkový tón dokumentu je příliš žurnalistický

Vidím smysl Charty v tom, upozorňovat na jevy zastírané, ale hlavně na jevy, jež unikají pozornosti vlády i veřejnosti, ukazovat věci nově a podněcovat k zamýšlení z nových hledisek, především z hledisek vyšších, obecnějších, objevenějších. Charta, alespoň ve své patáckovské tradici, se snaží oslovovat své adresáty ve vládě, otvírá jim nové pohledy a nové cesty. To znamená mluvit jasně, rozhodně, podle potřeby třeba i rozhořčeně, ale zároveň s maximální zdrženlivostí pokud jde o formu: ta by měla být důstojná, vpravdě státnická. Novinářská ironie zde není na místě. Jde nám snad o to, aby si čtenář Listů, až si v nich dokument přečte, spokojeně řekl: "Ti jim to zase nandali"? Je snadné propagandisticky "odrovnat" výkon vlády prakticky na kterémkoli úseku její působnosti, ale je to málo užitečné: občané to denně úspěšně dělají po hospodách.

Žurnalistický tón nemusím jistě prokřžovat, je zřejmý každému, kdo se nad věci zamyslí. Méně zřejmý je žurnalistický výběr a výklad fakt. Zde uvedu příklad: v bodě 5 se říká, že střední Čechy "wymírají". Víte snad, kolik by mělo být v Čechách obyvatel? Položili jste si otázku, v jaké situaci by byl svět, kdyby ve všech světadílech byla taková hustota obyvatelstva jako u nás? A vždyť už i tak nemáme dost čisté vody a nevíme kam s odpady. Není tedy naopak úbytek obyvatelstva /netvrdím, že k němu dochází zásluhou promyšlené populační politiky vlády/ jevem pozitivním?

2. Východiško dokumentu by mělo být ^{více} filozofické

Bylo by třeba vyjít např. z filozofické analýzy naší ústavy, kde se praví, že všichni pracující mají rovné právo na zdravotní péči. To slovo vypadá jako neškodná ozdoba, protože nikdo neodmítá zdravotní péči těm, kteří již nepracují, ještě nepracují, případně těm, kteří nikdy pracovat nemohli a budou moci /invalidám s vrozenými vadami/. Ve skutečnosti však pracující mají proti nepracujícím celou řadu výhod, jež nejsou kédifikovány a jasně formulovány, ale uplatňují se. A uplatňují se i /protiústavní/ výhody některých pracujících ve srovnání s jinými pracujícími, např. tím, že velké závody, zejména výrobní, mají lépe vybavená zdravotnická zařízení. Od těchto nerovností, ospravedlnovaných povrácnými argumenty /např. že jsou to samy velké závody, které mají právo disponovat s hodnotami, jež vyprodukovaly, resp. že pracující, kteří těmito závody vládou, uplatňují tutu svoji vládu právě budováním lepších zdravotnických zařízení, než jaká jsou k dispozici pro ostatní obyvatele/ se pak jen svou křiklavostí odlišují výhody, jež mají pacienti Sanopsu a výhody získávané různými prostředky v běžných zdravotnických zařízeních. Neměli bychom zde zásadně protestovat?

Netvrdím, že se dá společnost zařídit tak, aby mocní a bohatí byli bez výhod ve zdravotní péči. Ale máže a má být rovnost v tom, co poskytuje stát ze svých prostředků, tj. z prostředků patřících všem. Proč si máže třeba v Sovětském svazu každý, kdo obětuje 100 rublů /nebo trochu víc/ legálně zaplatit vysoce kvalifikovanou konzultaci profesora nebo docenta - a u nás se to musí dít formou kórupce?

3. Zdravotnictví je část společnosti, nikoli jen shora řízený systém.

I zde jde do značné míry o filozofický pohled. Dokument se dívá na zdravotnictví převážně jen jako na systém fungující podle svého organizačního uspořádání, podle předpisů pro práci lékařů, sester, příslušných úředníků, technických služeb atd., a ovšem i podle toho, jaké prostředky se na zdravotnictví vynakládají.

Doporučuji dívat se na zdravotnictví především jako na součást společnosti: jako na živé /byť snad živočichí/ společenství zdravotníků. Tito zdravotníci nejen dokáží obětavě pracovat a tím zčásti čelit nedostatům systému, jak to vidí dokument. V našem zdravotnictví se něco děje. Lze pozorovat spontánně vznikající trendy, proudění, snad lze říci "hnutí". Tyto trendy jsou snad slabé a nelze spoléhat na to, že vykompenzují nedostatky systému, nelze z nich odvozovat generalizovaný optimismus. Nicméně jsou tu a prosazují se nejráznějšími cestami. Uvedu příklady:

a/ Akupunktura: zdánlivě kuriozota orientální medicíny, ale překvapivě relativizuje anatomické základy tradiční medicíny, jež spočívaly na rozřezávání artvách těla /jehly se vpichují na ta nejneočekávanější místa, např. při bolestech žlučníku do lýtka/. Akupunktura šokuje primitivní materialismus většiny chirurgů. Je to čerstvý vzduch v naší medicíně, křídí rigidní struktury specializací. A pomáhá! - Vedle ní se prosazuje akupresura, kterou mohou provádět i nemocní sami. Jsou zdravotníci, a jsou jich už stovky, kteří to nadšeně učí své nemocné.

b/ Samoléčení: K samoléčení jsme se vlastně už dostali zmínkou o akupresuře. Jde o celou řadu prostředků lidové medicíny /bylinné čaje, obklady/, o racionální výživu a životosprávu /třeba makrobiotickou/, jogging, jogu. Jsou zdravotníci, kteří se na tyto prostředky - hlavně na jejich rostoucí popularitu - dívají nevražlivě, ale mnozí je podporují, přes rezervovaný postoj lékařského establishmentu.

Důležitou součástí samoléčení je užívání léků, jež jsou běžně v prodeji. Lze si získávat potřebné informace a léčit se sami. To je velmi pozitivní jev, který zasluhuje podporu a měli bychom vládu vyzvat, aby podobně jako je tomu v některých jiných zemích, zajišťovala výchovu obyvatelstva k zodpovědné a informované kombinaci samoléčení a lékařské péče. Existují i výzkumné ústavy, které by se této záležitosti měly ujmout. Část lékařů to bude brzdit, budou vyzdvihovat občasně maléry, k nimž taková praxe vede - přičemž skutečným, nepřiznaným důvodem odmítání bude pocit, že poklesne jejich důležitost a moc nad lidmi.

c/ Svépomocné skupiny: Organizují se svépomocné skupiny nemocných, sdružené ve Svazu invalidů, kluby vyléčených alkoholiků apod. Sdružují se rodiče stejně postižených dětí. To jsou velmi pozitivní tendence, které přispívají k demokratizaci zdravotnictví. Tyto skupiny nemají naprosto žádné politické ambice, ale velmi zdravě omezují monopol zdravotníků na informace a na účinnou pomoc nemocným.

d/ Humanizační snahy v medicíně: Stále více zdravotníků si dnes uvědomuje, že medicína nemá co dělat jen s jednotlivými orgány lidského těla, nýbrž s člověkem celým, s lidským utrpením, s ponížením a ostrakizací, které nemoc přináší, se strachem ze smrti a z umírání, s touhou najít v ohroženém životě smysl a s nadějí, která umírá poslední. Roste a prohlubuje se zájem o etické otázky, o těchto otázkách se píše, přednáší, diskutuje. Není to nijak naorganizováno, nikde není žádná sekce pro zdravotnickou etiku - ale žije to a přesvědčuje to. Vědomí, že úzce odbornicky pěstovaná medicína je ve slepé uličce, se šíří.

e/ Zápas o demokracii v našem zdravotnictví: Ta myšlenka se mi pořád vrací, vlastně nepišu o ničem jiném. Obávám se, že dokument se na to dívá v podstatě takhle: Bez demokratického režimu, svobody tisku atd. se nedá v podstatě nic napravit; naše kritika má v lidech povzbuzovat přesvědčení, že je nutno změnit režim, aby se této změny dožadovali a usilovali o ní. Já se naopak snažím vidět, jak demokracie vyrůstá z našeho způsobu života, snažím se vidět zápas o demokracii v denní práci zdravotníků.

Chci upozornit na protidemokratické, autoritářské tendence, které se v našem zdravotnictví prosazují. Zčásti vyplývají z vadných zákonů a z každodenního provozu, ze způsobu práce a myšlení zdravotníků. Často jsou to sami zdravotníci, kdo omezuje faktickou demokracii, kterou nemocní mají či mohou mít. /Anebo mluvíme raději o svobodě, která je smyslem demokracie a zároveň její konkrétní podobou: kde si lidé dobývají svobodu a kde si jí navzájem poskytují, tam vyrůstá - regeneruje - a v pravidlech se

zakotvuje demokracie./ Prvkem svobody jsou časté návštěvy rodinných příslušníků a přátel v nemocnici - a ředitelé nemocnic návštěvy omezují nebo při jakékoli příležitosti zakazují. Proč? Je to pohodlnější a dává to zdravotníkům větší moc nad nemocnými. Telefonický styk nemocných - zejména ležících - se světem mimo nemocnici je drasticky omezen. Nemocní jsou často nedostatečně informováni o svém zdravotním stavu, přičemž důvodem nebývá většinou ohled na jejich duševní pohodu, nýbrž skrytý motiv moci a možnost manipulovat. K tomu patří i "nevolnictví", vazba nemocného na jednoho obvodního lékaře, na kterou dokument upozorňuje. Předpisy umožňují změnu lékaře, ale praxe jí krajně omezuje.

Většina zdravotníků, často i upřímných humanistů, tento zápas o demokracii přehlídí a přenechává ho nemocným, kteří se shodou okolností dostali do konfliktu se zdravotníky nebo těm vzácným jednotlivcům, které stávající poměry natolik pobuřují, že se proti nim staví. Zdravotníci si neuvědomují, jak blízky je tento útlak nemocných politickému útlaku, kterému jsou vystaveni /a o němž dokument na mnoha místech pojednává/.

Tento zápas se nevede jen u nás. I v klasických demokraciích je svoboda nemocných /právo na informace, právo na zaslíbené rozhodování o vlastné léčbě atd./ omezována, i když ne tak hrubě jako u nás. Mocenské kolosy jako jsou lékařské společnosti a systémy státní zdravotní péče omezují svobodu jednotlivce a manipulují ho. Technická a byrokratická mašinérie velké nemocnice na Východě a na Západě má své charakteristické rysy a měli bychom se zabývat tím, co je na obou stranách podobné. /Tato zásada neplatí jen pro zdravotnictví./ Jinými slovy:

6. Patříme k Evropě.

Dokument měl více vycházet z vývoje zdravotnictví v celé Evropě, kde se setkáváme s podobnými problémy, jaké máme doma. Uvedu příklad - rozšiřování medicínské problematiky. Dokument se ptá, "kde že ti lékaři jsou" /6.bod/. Je třeba říci, že mají na starosti spoustu věcí, kterými se dříve nezabývali nebo kde jich nebylo tolik třeba - a není to jen zbytečná administrativa:

- Přibylo starých lidí, o které se dostatečně nestarají jejich děti a kteří z tohoto prostého důvodu vyžadují více zdravotní péče.
- Rozmohl se alkoholismus a drogová závislost. Lékaři se zabývají jejich léčením a léčením jejich somatických následků.
- Lékaři radí v manželských problémech a radí rozvodovým soudům, komu z rodičů svěřit dítě do péče.
- Lékaři se zabývají problémy sportovců, a to nejen prevencí ale léčbou škodlivých následků sportování /jichž přibývá/, nýbrž i zvyšováním výkonů, třeba i podáváním chemických látek, které mají sálahodobě škodlivý účinek.
- Přibylo rozmanité posudkové činnosti, např. posouzení způsobilosti k řízení motorového vozidla /oči, psychiatři, neurologové/.
- Veřejnost je náročnější na léčení menších zdravotních závad nebo defektů, např. na zubní péči, na kosmetické zásady apod. Lékaři pomáhají lidem i ke spokojenosti v sexuálním životě /náš stát je dokonce jednou z výjimek v tom směru, že se povoluje změna pohlaví sérií chirurgických výkonů a hormonálních zásahů, jejichž dlouhodobé působení na lidský organismus není známo/.

Bylo by toho víc. Kritici západního zdravotnictví např. ukazují, že se konzumuje příliš mnoho léků: Reklama farmaceutického průmyslu útočí mocně a rafinovaně nejen na lékaře, ale i na veřejnost. U nás se také konzumuje nadměrně mnoho léků - čímž neříkám, že neexistuje velmi bolestný nedostatek některých léků, který postihuje zejména vážně nemocné bez vlivu a bez peněz.

Jaroslav Šabata: Dodatečná poznámka k diskusi o dokumentu Charty 77
"Právo na dějiny"

/Po dohodě s autorem nezveřejňujeme začátek textu, který má dílem osobní charakter, dílem se dokumentu "Právo na dějiny" netýká./

Petr Uhl obšírně a s nevolí komentuje tezi, že dnešní svět je rozhodujícím způsobem formován křesťanskou kulturou. Autor této teze dovozuje, že p r á v ě p r o t o nemůžeme už myslet a jednat jinak, než dějinně a prostřednictvím dějin.

Petr vidí především v této tezi zneužívání Charty 77 jako křesťanské nebo přímo katolické tribuny. Celý novodobý emancipační proces duchovní i politický se mu zřejmě jeví jako vzpoura proti církvím a náboženství a tudíž i proti křesťanství. A marxismus - zdá se - chápe jako vyústění této vzpoury. Ale tím stírá zásadní rozdíl mezi osvíceným volnomyšlenkářstvím a marxismem.

Kontaminace marxismu s předmarxistickými myšlenkovými útvary /podobně jako kontaminace křesťanství s pohanstvím/ je ovšem běžný a dokonce velice přirozený jev. Starý Marx měl dobré důvody, aby se nepovažoval za marxistu. I v naší diskusi to padlo. Jan Křen konstatoval, že sám pojem "autentický marxismus" je vágní...

Ale z toho neplyne, že nemáme i jako marxisté hledat společnou řeč /opírajíce se o určité tradice a přehodnocující je/. A vycházíme-li z nepopíratelného předpokladu, že naše politické myšlení, jakož i jeho filozofický základ se vyvíjejí, přemýšlejme o tom, proč kritika marxismu a komunismu motivovaná křesťansky nabyla na síle, pokusme se pozitivně pochopit, odkud tato kritika svou sílu bere.

Že svou osobu prohlašují, že nemám vůbec důvodů "šprajcovat se" proti křesťanům, kteří kladou důraz na křesťanský základ "evropského lidství" a tento základ spojují s nutností myslet a jednat dějinně a prostřednictvím dějin. Naopak, domnívám se, že tito křesťané nám vycházejí neobyčejně velký kus cesty vstříc, směřují-li k interpretaci dějinných osudů "evropského lidství" jako dějinných osudů křesťanství a - j e h o "marxistické hereze".

Jistěže i tu je mnohde otevřeného a nedořešeného. Dokonce i sám pojem K ř e s ť a n s k á k u l t u r a. Katolík Radomír Malý doporučuje například, abychom mluvili spíše o křesťanské c i v i l i z a c i /snad má přitom na mysli programatický pojem Pavla VI "civilizace lásky"/. Ateistka Vlasta Tesařová právě napsala /navazující na katolíka Rafaela Vilémského/, že může o sobě říci, že je marxistická křesťanka nebo křesťanská marxistka, jestliže se shodneme na tom, že nejde tolik o "víru" /?/, jako o žitou jednotu bytí, poznání a jednání /teze R. Vilémského/, ale téma vztahu mezi marxismem a křesťanstvím, jakož i mezi náboženstvím a křesťanstvím /Ladislav Tejdlík poslední dva pojmy důrazně odlišuje/ nerozvádí; jen se omezuje na konstatování, že se /na rozdíl od Vilémského/ nedomnívá, že v "budoucí společnosti" /v "civilizaci lásky"?, v "komunismu"/?/ bude hrát náboženství rozhodující úlohu a že křesťanství bude jeho srdcem...

Přirozeně, že V. Tesařové nic nevytýkám. Zjišťují pouze, že na výzvu křesťanů jsme zatím odpověděli nedostatečně. A že se to týká nás všech, kdo jsme svou marxistickou genezi prostě nehodili za hlavu. Odpovědnost, která z této výzvy vzešla, z nás nikdo nesejme. A už vůbec ne křesťané, kteří soudí, že marxismus je křesťanská hereze svého druhu či sekularizované křesťanství /nikoli tedy přímo "pohanství"/, a že tedy je jako každá hereze jevem ustyhodným a zasluhuje proto svrchovanou pozornost. Někdo z nás by v tom snad mohl najít útěchu. Ale docela dobře by přitom mohl přehlédnout pokušení zahrát si prostě na schovávanou. Ale ve srážce takovému pokušení čelit se asi s Petrem shodnu.

Petr Uhl by ovšem mohl říci: To všechno je pěkné, o tom však lze diskutovat, ale vždyť jde vlastně o něco jiného: o to, aby Charta 77 zůstala "ostrovem svobody v říši nesvobody", neboli, aby se neporušovala elementární demokratická pravidla a v dokumentech Charty 77 se nepropagovala jedna /katolická/ a navíc menšinová ideologie, resp. aby Charta 77 nevytvářela svou vlastní politickou "platformu". I jiní ostatně soudí, že Charta 77 by se měla držet svého poslání, měla by zůstat na půdě obhajoby

lidských práv, měla by znát meze své kompetence a vyvarovat se diletantských výletů do světa uvah o smyslu českých dějin...

Motivy těchto kritik a obav chápu. Nicméně jsem přesvědčen, že k podstatě daného sporu nemíří; že v nich chybí především sám smysl pro potřebu uvažovat i o našich sporech a o Chartě 77 vůbec dějinně a prostřednictvím dějin.

To je taky má zásadní námitka proti stanovisku Milana Hübla, jenž se domnívá, že v pozadí sporu o "Právo na dějiny" se rýsuje svár mezi dvěma koncepcemi českých dějin: mezi integrálně katolickým pojetím a pojetím nedogmatických historiků marxistické geneze. Ano, v pozadí možná něco podobného probleskuje. Začleníme-li však diskusi o dokumentu "Právo na dějiny" do kontextu všech dosavadních sporů na půdě Charty 77 /případně do ještě daleko širších sporů evropských/ vyjeví se jí n e, a podle mého názoru významnější souvislosti. Do popředí vystoupí spor veskrze aktuální, spor o zformování "demokratické politiky mravní síly" /mám-li použít formulace z dopisu CH 77 do Perugie/. Všimněme si ostatně protestu Petra Uhla; nezabývá se jen dokumentem "Právo na dějiny", ale i dopisem CH 77 britským mírovým hnutím; pro něj vůbec není rozhodující spor mezi historiky /o pojetí českých dějin/, nýbrž kritika pozice mluvčích CH 77 a na prvním místě ovšem katolíka Václava Běndy. Jistěže přitom můžeme vidět v našem sporu odraz starých, tradičních ideově politických konfliktů. Ale jde o to, jestli jej budeme chápat jako jejich prosté pokračování, nebo jako pozitivní zdroj třibení stanovisek, jež vede k formování nové ideově politické orientace.

Přimlouvám se za tutu druhou "optiku". Žádné radikální zamyčlení nad smyslem CH 77 nemůže obejít skutečnost, že CH 77 je svrchované p o l i t i c k ý č i n, a že její i d e o v á orientace, vyzvedávající "vyšší mravní základ všeho politického" je odvozena z tohoto činu, a nikbli z té či oné jednotlivé teze jejího základního prohlášení. Prakticky artikulovat n o v o u ideovou orientaci, kterou CH 77 do našeho veřejného života vnesla, znamená artikulovat jí politicky. Tato p o l i t i c k á artikulace má na co navazovat. Neboť CH 77 /především duch jejího základního prohlášení/ má svou p á v o ě n í politickou tvářnost. Jsem přesvědčen, že Václav Havel to svým pojmem "antipolitická politika" nevyvrací, ale potvrzuje; a totéž zřejmě platí i o tezi Ladislava Hejdvánka, že CH 77 n e n í hnutí...

Tato původně jen zlomkovitě naznačená politická tvářnost se zvyrazňuje v praktické opozici proti jakékoli politice vojensko-policejní síly/odtud pojem "demokratická p o l i t i c k á mravní síly"/; a zároveň ovšem ve sporu s nejružnějším "konzervativním" ohlasy tradičních postojů a přístupů.

Jistěže to neznámá, že jeden každý svou ideově politickou výbavu prostě odkládáme; svou genezi a své ustrojení nemůžeme popřít. Ale můžeme a musíme odkrývat logiku nové dějinné situace s vědomím, že jsme přijali společný závazek zasazovat se o společnou věc. Hybnou silou hledání společného politického jazyka není přitom svár tak či onak abstraktních koncepcí dějin, ale solidarita. Jan Patočka mluvil o solidaritě "otřesených" /ve víře v den/; my bychom mohli mluvit o otřesenosti víry v hodnoty, jež oslabují "silný smysl" pro dějiny a tvoří vlastní základ takzvané "reálpolitiky". Nikoli tedy svár o pojetí českých dějin, nýbrž svár živé solidarity s tendencemi desolidarizovat se, s tendencemi, které hledají útočiště v tom či onom politickém tradicionalismu; taková je "optika" těch, kteří chtějí praktikovat dějiny způsobem, pro nějž platí, že naše rozličnost a odlišnost je pozitivní hodnotou.

Tendence vidět ve sporu o "Právo na dějiny" především svár integrálního katolického pojetí českých dějin a nedogmatického marxistického pojetí těchto dějin, odpovídá starému známému neuhu aktuální politické konflikty "historizovat" /vysvětlovat přítomnost minulostí/, chápat je "nazíravě" /v "intelektuálské" optice, či v "profesorské" optice vědeckých kabinetů/ a tak jejich pravou povahu zkreslovat. Milan Hůbl napsal, že dokument "Právo na dějiny" pro svou nízkou úroveň a chabou argumentaci ani nepodněcuje k další věcné diskusi. To je velmi prezíravé. A prezírán tu není jen autor jednoho dokumentu. Prezírány jsou hlubinně

problémy naší současnosti. Kdybych chtěl být hodně polemický, napsal bych, že hledisko autora "Práva na dějiny" stojí výš než tento "nedogmatický marxismus". Snad se nedopustím žádného uskoku, ocitují-li zde jiného marxistu - Jana Křena. Napsal, že základní zaměření dokumentu a jeho kritiky současného stavu historické vědy a historického "zapomnění" vůbec je nepochybně správné a u soudných, obeznaných a odpovědných lidí a musí setkat se souhlasem, neboť se tu postihuje jedno z nejobolavějších míst současné společnosti a symptomů krize, jež patří k nejvýznamnějším v moderních českých dějinách. Popravil bych Křenovo hodnocení jen pokud jde o závěrečná slova: raději bych mluvil o radikálně vystupované krizi "evropského lidství" - lidské civilizace v její současné podobě vůbec.

Nejde o apologii textu "Práva na dějiny". Jde o to, že jeho autor se bouří proti deformovanému dějinnému vědomí společnosti /a to je skutečnost, již trpíme všichni/ a má nárok na naši solidaritu; v tom se - podle mého názoru - mluví CH 77 neprohřešili. Ale jednu zásadní výtku mu lze přece jen a právě z tohoto našeho hlediska adresovat /a pro budoucnost se to může projevit jako věc podstatná/: autor "Práva na dějiny" prokázal jen málo porozumění a málo solidarity pro ony odborné historiky, kteří se "bojí" na svůj způsob /svým dílem/, a kteří /jsouce v područí nevědeckých institucí/ mají rovněž nárok na naši solidaritu. Jaroslav "ezník" mluví o "sektářství" svého druhu ve vztazích k historikům "ve strukturách"; jeho postřeh má hlubokou, a domnívám se, že dokonce i obecnější platnost.

Avšak z téhož hlediska se sluší dodat, že solidarita, k níž nás zavazuje příslušnost k společenství, jež chce být polem svobody, rovnosti a odpovědnosti /tedy obcí vpravdě politickou/, vylučuje i tendenci klást jakýmkoli způsobem proti sobě kritické výhrady odborníků k reakci "laická pololaiická veřejnosti", a níž mluví CH 77 napsali - domnívám se že právem /má zkušenost tomu rovněž nasvědčuje/ - že je převážně kladná.

Někdy se soudí, že to je hlas nekompetentních. Mám zato, že i tento soud inklinuje k jisté nebezpečné jednostrannosti, k reakci na jiný způsob "sektářské". A že ani v tomto ohledu není o co stát...

Prosinec 1984

x x x

V samizdatu nově vyšlo...

Přirozený svět jako politický problém /Eseje o člověku pozdní doby/.
Edice Expedice sv.188, Praha 1984, 434 stran. Václav "avel" předkládá v tomto sborníku podstatný výbor filozofických a politických úvah Václava Bělohraďského, které tento český filozof v průběhu svého exilu napsal nebo přednesl v mateřském jazyce. Do sborníku je kromě biograficko-bibliografické poznámky a zasvěceného úvodu Zdenka Pince o kulturní atmosféře pozdních let šedesátých zařazeno šest studií /vesměš domácích autorů/, rozvíjejících danou problematiku. Celek skýtá až překvapivě monolitní dojem a výrazně reprezentuje tu linii českého filozoficko-politického myšlení, která se snaží reflektovat krizi moderního světa a překonat ji odpovědným přístupem k evropské myšlenkové tradici, deformované optimistickými předsudky novověku.

Rudolf Starý: Potíže s hlubinnou psychologií

Edice Expedice sv.185, Praha 1984, 384 stran. Autor, kryjící se pseudonymem, zde sice esejistickou formou, nicméně velice důkladně a přesvědčivě uvádí čtenáře do problematiky analytické psychologie C.G.Junga. Práce obsahuje řadu vysoce aktuálních postřehů, daleko přesahujících meze "pouhé" psychologie; např. energičnost a agresivita "ekologických" hnutí je kladena do souvislosti s kritickým ohrožením niterné lidské "přírody". Nepochybně zaplňuje tato obsáhlá studie závažnou mezeru, kterou česká literatura o hlubinné psychologii dššud vykazovala.

Ludvík Vaculík: Můj stůl v Belvederu/fejeton, leden 1985/

Jozef Jablůnický: Vo februári na Februárke /1. února 1985/ Reportáž o

výslechu J.J. k textu "Iniciativa pro Amsterdam" 1.2.1985 na StB v Bratislavě.

Václav Benda napsal v prosinci m.r. britskému nekonzervativci Rogeru Scrutonovi obšírný dopis, který je reakcí na jeho kritický postoj k dialogu mezi Chartou 77 a západoevropským mírovým hnutím.

V lednu t.r. vyšel sborník Hlasy k českým dějinám /sborník diskuse/, k němuž napsal obsáhlou předmluvu Milan Hübli. Sborník přináší dokument Charty 77 "Právo na dějiny" a různé polemické texty, které vyvolal a které Informace o Chartě 77 většinou již publikovaly. Ve sborníku je zařazena i stat Františka Šamalíka o integrálním katolicismu a Durychově pojetí českých dějin, která je výnatkem z obsáhlé, nyní již pětisvazkové Šamalíkovy práce Úvahy o dějinách české politiky.

x x x

Krátké zprávy

Skupina Amnesty International ze švýcarského Luzernu zaslal dne 16.12.84 velvyslanectví ČSSR v Bernu dopis, týkající se Jana Wünsche /viz čl. 1 v Info o CH 77 říjen 84 a sdělení VONS č.400/, kterého tato skupina adoptovala. Připomíná krátké podmínky jeho věznění a konstatuje, že čs.úřady zcela ignorují všechny výzvy a dotazy ohledně tohoto signatáře Charty 77. Podle názoru skupiny AI porušují tím čs.úřady své mezinárodní závazky /Chartu OSN, helsinský pakt atd./ a skupina se cítí nucena označit Československo u jeho smluvních partnerů jako smluvní stranu, která není věrná smluvním závazkům. Proto zaslala kopii dopisu švýcarskému ministerstvu zahraničí a 26 velvyslanectvím v Bernu.

Augustin Navrátil z L. topečnů u Kroměříže se 25.1.1985 obrátil na nejvyšší čs.ústavní orgány s výnatkem odpovědí, které mu poslali pracovníci čs.justice z prokuratur, nejvyššího soudu, advokátních poraden, ministerstva spravedlnosti a jiných úřadů, na jeho dotaz po možnosti uplatnění petičního práva při podání podnětů katolíků k řešení situace vězeňských občanů v ČSSR a při podání návrhů k nápravě nedostatků v oblasti náboženského života. /Tyto podněty a návrhy přikládá i nyní v příloze/. Pracovníci čs.justice odpovídají vyhýbavě, odkazují tazatele jeden na druhého nebo se prohlašují za nekompetentní k zodpovězení dotazu, zda příložená petice je v souladu s čs.právními předpisy.

x x x

Václav Benda: Rok jedna po Orwellovi

Můj přítel Jírka Gruntorád se nachlup týden před Štědrým dnem vrátil z vězení. Poseďel si čtyři roky, trochu taky proto, že nechtěl přestat být mým přítelem, oficiálně však pro opisování básniček a nahrávání písniček; je asi poslední, kdo má v rozsudku i Seiferta, mezitím ty sbírky totiž vydali. Zato je první politický, u něhož si vzpomněli také na ochranný dohled; dali mu hned maximum, tři ročky. V nápravně-výchovném ústavu ho napravovali usilovně, i bitím; a on si, holoubek, ještě stěžoval. Přidali mu za to čtrnáct měsíců žaláře - prý se sám zranil, aby mohl ošklivě pomluvit poctivé dozorce.

Žijeme ale v údobí humánní vlády. Jírka se mohl vrátit do svého dělnického povolání, jen ho ze zedníka přesunuli na topiče; ostatně v těchto mrazech je topičů náramně zapotřebí, nakonec byl mezi svými třemi kotelnami v jednom kole. Podmínky ochranného dohledu mu nebyly stanoveny o mnoho přísněji, než bývá zvykem u těch nejhorších a nejotrlějších kriminálků; dokonce i silvestrovskou noc směl strávit u nás. Den po Třech králích ho pak soud osvobodil od oněch dodatečných čtrnácti měsíců vězení; prý nelze vyloučit, že byl aspoň trošku bit.

Humánní vláda, dbající spíše svých dobrých úmyslů a dobrého jména než zákonů, má však také své vykonavatele, nadané značnou mocí: pohár jejich

trpělivosti tímto soudním rozhodnutím zřejmě přetekl. V pátek, jedenáctého dne prvního měsíce prvního roku po Orwellovi, se hebe nad mým přítelem náhle zachmuřilo. V poledne byl na hodinu propuštěn z práce, kde byl ještě předchozího večera pochládan za nepostradatelného; stovka nájemníků se již několik dní choulí v dekách u plynových sporáků, to je však z hlediska vyššího zájmu pouhá bagatela. Odpoledne mu pak byl sděleny nové podmínky ochranného dohledu, tentokrát ostré jak severák nad širou plání.

Na policii se musí hlásit dvakrát denně. Nesmí opustit Prahu 2; přímo pod svými okny má nuselský most, který láká k procházkám - těžko říci, kudy zde probíhá myšlené rozhraní pražských obvodů, na druhém konci mostu bude však již Jirka nepochybně těžkým zločincem. V noci nesmí z bytu vycházet vůbec, ve dne pak jen tehdy, když policie předem schválí cíl a účel jeho pocházky. Restaurace v nejbližším okolí má zakázané úplně, k návštěvám jiných si musí předem vyžádat souhlas. Jirka byl vždycky spíše na knížky než na hospody, takže toto ostentativně nezákonné ustanovení vypadá dosti zbytečně: estébáci je tam zřejmě připojili v naději, že tím upokojí svědomí svých uniformovaných kolegů - bezpříkladná tvrdost ochranného dohledu se stane pochopitelnější, je-li takto signalizováno, že je třeba zatrnout spády nebezpečného kořalečnicka a výtržníka. Plus všechna ta další omezení, která k ochrannému dohledu normálně patří. Upozornuji, že prodávám, jak jsem koupil: jestliže se to někomu zdá poněkud nelogické či nadbytečné, nemusí o tom přesvědčovat mě, ale příslušné orgány.

Nespravedlnost je tu tak mnohovrstevná, že je až unavné snažit se dešifrovat a uspořádat tuto motanici. Neprávem byl Jirka odsouzen a ještě menším právem /dá-li se vůbec bezprávi takto měřit/ mu byl přičten ochranný dohled. Tento zákon je špatný již od počátku, navíc se v Jirkově případě většina opatření opírá dílem o jeho svévolný výklad, dílem o jeho přímé porušení. A spravedlnosti se nedovoláš. Domácí vězení se vším všady, přičemž policie smí kdykoli vstoupit do tvého bytu - zaměstnání - a pak tě uvězní, protože nebudeš moci prokázat zdroj svých příjmů. Když budou chtít, nedovolí ti nakoupit si potraviny a nechají tě umřít hladu. Když budou chtít, nedovolí ti bránit se proti čemukoli z toho, protože nebudeš smět navštívit advokáta ani podat na poště dopis se stížností. To všechno zde již samozřejmě bylo, řada z nás - a nákteří po léta - byla vystavena podobnému týrání. Mohli jsme však aspoň protestovat, byť jsme naráželi na hračku nezájmu, prátaň a falešných interpretací zákona. Bylo naším přirozeným právem snažit se oklamat policii a vyhnout se jejímu dohledu - byť jsme museli počítat s příslušnou dávkou pomsty. Novum spočívá v tom, že nyní je všem těmto hanebným opatřením dán naprosto volný průchod, že jsou posvěcena zákonem, který současně stanoví tvrdé tresty za jakoukoli pasivní nebo aktivní obranu. Jsme bezmocní a odsouzení k bezmocnosti.

Zdá se tedy, že bláhová otázka po spravedlnosti či nespravedlnosti, pravdě či nepravdě by měla být již dávno zapomenuta, že je lépe se ptát, co všechno Oni mohou. Nejvíce nasnadě je odpověď, že úplně všechno - a že bychom proto měli nad našimi snahami zaplákat. Na první pohled je to pravda nejpravdovětější, jen stěží lze pochybovat o naší bezmoci a jejich absolutní moci. Učinili se vším: zákonodárci, vykladači zákonů i jejich vykonavatelé. Pestré jsou lidské dějiny a provázely je zákony moudré i nemoudré, lepší i horší, spravedlivé i nespravedlivé, psané i zvykové. Vždy však byly čímsi, co stálo jaksí nad lidmi, co se tvářilo nezučastněně a nechalo se vyobrazovat s páskou přes oči, co i těm nejposlednějším skýtalo jakési záruky proti těm nejprvnějším. Nejedním monarcha či příslušník nobility arci kašlal na zákony, řídil se jen svou vůlí a řádl si po svém: vtíp však byl v tom, že jemu, jeho svědkům i jeho obětem byl naprosto zřejmý, že zákony porušuje, že se svévolně staví nad a mimo zákon. Prostě světu panoval jakýsi řád, ať již sebenedokonalejší; i případné vzpoury byly jeho součástí, naopak podtrhovaly jeho význam, neznemožnovaly rozlišit dobré a zlé, jmenovat věci pravými jmény. Teprve Oni si vymysleli to soudobé dábelstvo, že zákon přímo ve svém textu blanco ospravedlňuje cokoliv, co by se moci mohlo v budoucnu uzdat prospěšným, a ne-

méně bianco prohlašuje za zločin cokoliv, co by se momentálním záměrem moci přičilo. Ještě v Norimberku či v Eichmannově procesu se obžalování odvolávají na to, že pouze plnili a museli plnit rozkazy - pokoušejí se tedy stavět zákon proti zákonu, ač slabší proti silnějšímu. Vrahové kněze se nyní - ne bez hrdosti - hájí, že podle svého nejlepšího přesvědčení plnili záměry moci a likvidovali jejího odpůrce; je to velice logická a právně fungovaná obrana, vždyt čin, který není nebezpečný zájmům společnosti / které jsou již v ustavách pečlivě ztotožněny se zájmy moci/, nemůže být podle těchto nových zákonů kvalifikován jako zločin, i kdyby naplňoval deset hrdelních skutkových podstat najednou. Co si však pokazilo, zákon mlčí a tváří se, že je ochoten obětovat své oddané služebníky. To nemá nic společného s událostmi ~~prozíráš~~ nedávných desetiletí, kdy revoluce své služebníky s oblibou a ve velkém požírala; to si vždy zdůvodňovala žárlivostí, jejich vina byla definována jako nevěra, nikdy ne jako přílišná horlivost. Kdežto zde se spíše zdá, že pod slovy novoreči náhle probleskují původní významy a degradují onu neotřesitelnou totalitu na pouhý domeček z karet, vystavený navíc svěžímu větru.

Bylo by hloupé pěstovat optimismus na účet sousedů, i v naší zemi lze však konstatovat požehnané momenty. Jirka Gruntorád je přes všechno týráni usměvavý a odhodlaný, jeho přítel přibývá a jeho nejhorším poklesem je spravedlivé rozhořčení ve chvílích, kdy už věci nelze nijak srovnat se zdravým rozumem. Oni chodí s hlavami svěšenými, podezírají se navzájem, obávají se budoucnosti a vůbec všeho. Nerad bych Jirkovi a mnoha dalším poskytoval lacinou útěchu či zlehčoval jejich situaci /koneckonců si nedělám žádné iluze, že bych nemohl být znovu zachvácen koly tohoto mlýna/, avšak to, co se proti nim sbírá, vykazuje mnohem více známek pomsty a bezmocného vzteku nad porážkou než nějakého skutečně efektivního politického počínání. Oni před sebou nemají budoucnost a vědí to. Nejsou tím ovšem méně nebezpeční a nebylo by dobré je podceňovat. Jejich nejvlastnější problém je v tom, že škodit mohou téměř bez omezení, není však v jejich silách čímkoli a jakkoli prospět; takový ontologický statut je od počátku planý a navíc časem unaví. Jirkův policajt slíbil zajistit jeho opětné přijetí do zaměstnání - vrátil se velmi schlíplý. Oni zajisté mohou kohokoli připravit o práci či uvěznit, rozvrátit jeho život, postarat se o vymazání jeho jména z literatury, vědy či národní paměti a bůhvíco jiného. Mohou také dosadit svého agenta tam či onam. Často však jsem v pokušení uzavřít sázku, že tento údajně všemocný bezpečnostní aparát není schopen - i kdyby tisíckrát chtěl a kdyby to pro něj bylo jakkoli výhodné - vrátit jedné osobě její postavení, zrušit jednu jedinou skládku odpadků, zařídit stavbu jednoho jediného domu pro lidi či vůbec učinit cokoli prospěšného. V této sázce mi brání mé zásady, nepochybně bych ji však vyhrál.

Oni mohou všechno, kupodivu jim to však nepřináší nic dobrého. My musíme počítat se vším, avšak každé naše mužné vytrvání posiluje pozice toho, co by bylo asi neskromné nazývat spravedlností, svobodou, pravdou či dobrem, co však v sobě nepochybně má prvek naděje.

17. ledna 1985

x x x

Poznámka redakce: Po napsání tohoto fejetonu došlo k dalším změnám podmínek ochranného dohledu J. Gruntoráda. Příslušník VB, vykonávající dohled, uznal, že podmínky byly protizákonné a uložil nové, které odpovídají zákonu o ochranném dohledu.

x x x
x x x
x x
x